

A virtuális színház világa

Egy éve még azt sem tudtuk, mi a streaming, de a járvány ebben a tekintetben is megváltoztatta életünket. Nézők nélkül nincs színház, csak műhelymunka lehet, próbák, karbantartás és egyéb tevékenységek. Az internet egy technikai lehetőséget kínál: az előadások közvetítését tévékamerákon, optikai hálózaton keresztül, amelyet a nézők a világhálón élvezhetnek.

Sokan remélték, hogy pandémia idején így pótolható az élő színház varázsa. Azonban ehelyett egy új elektronikus média született. Az előadást az üres nézőtér előtt játsszák a színészek, visszacsatolás nélkül, nincs taps, se feszült figyelem, csak sok drága videokamera. A kamerák igényei, korlátai miatt át kell állítani az eredeti világítást, a felvétel rendezője kissé átrendezi „tévésre” az előadást, és lehetővé válnak a premier plánok. Ezután két út van: vagy azonnal közvetítik a felvételt az interneten, ahol a jegyet (jogosultságot) váltott nézők ugyanabban az időben, de saját otthonukban végignézhetik a színházi előadás tévéfilmjét. A másik lehetőség, hogy a felvett előadás anyagát utómunkával korrigálják, feljavítják, és ezt a konzerv (archivált) anyagot *on demand*, azaz a nézők számára előre meghatározott, kedvező időpontban leadják.

Fontos kérdés, hogy a néző milyen eszközzel nézi a színházi közvetítést, a nagyméretű tévé képernyőjétől a számítógép monitorján keresztül a laptopok, tabletek és az okostelefonok kijelzőjéig terjed a skála. Ezek azonos minőségű élményt tudnak nyújtani?

A streaming előfutára a színházi előadások tévéközvetítése volt, amely valóban egy élő, nézők előtt megtartott színházi előadást mutatott be az otthoni tévékészülékeken. Ezt a színházak nemigen kedvelték, macerás volt a kamerák, a kábelek, a közvetítőkoesi alkalmankénti elhelyezése, a legnagyobb igyekezet ellenére is zavarta a nézőket a felvétel. (Érdekes, hogy a pandémia idején a tévéközvetítések felújítása nem támadt fel.) Létrejött a streaming, aminek költséges technikai eszköztára a legtöbb színházban hiányzott. Kivételt csak az olyan nagy intézmények jelentettek (Zeneakadémia, Müpa), ahol különösen a hangversenyek minőségi rögzítése és esetleg a világhálón való elérhetősége presztízs kérdés a nemzetközi megmérésekben.

A pandémia kikényszerítette a streaming használatát. Sokan költséges beruházásokat hajtottak végre, mások bérlik a technikát és a hozzá szükséges szakembereket. A téma ennél összetettebb, hiszen meg kell oldani a jó minőségű adatátvitelt, a bevételt hozó internetes jegyeladási rendszert, a szerzői jogi kérdéseket stb.

Február 8-án a Magyar Teátrumi Társaság érdekes és tanulságos online kerekasztal-beszélgetést rendezett a témáról *Élő színház vagy működő színház?* címmel. Már a cím is sugallja a kételkedést: lehet-e egyáltalán a színházi tartalomközvetítés az élő, nézők előtt játszott előadás pótléka? Kétségtelen, hogy a streaming működésbe hozta a színházakat, nemcsak próbákat, hanem komplett előadásokat lehet felvenni, amelyek ugyan kiadással, de bevétellel is járnak. Ami a legfontosabb: a színház online kapcsolatot teremthet a nézőivel, akár a világ másik végén élővel is. Sőt, a számítógépes, mobiltelefonos fiatalabb nemzedék számára is felkelti a színház iránti érdeklődést. Az eddigi színházi streaming adások nézettségi adatai nagyságrendileg meghaladják az adott színház nézőterének befogadóképességét.

A járvány idején és digitális világunknak köszönhetően új műfajt fedeztünk fel. Nehéz meghatározni, hogy ez színházi, tévés, netán filmes formátum. Egy előadás filmes változatához a jeleneteket élőben veszik fel a színészekkel, majd jelentős utómunkával vágják össze a filmet, és végül a konzervált anyagot mozikban vetítik. Ezeket a filmeket manapság a tévé sugározzák, sőt az interneten is megnézhetők. Bár a házimozi-rendszerek sem tudják reprodukálni az igazi moziélményt, ennek ellenére a mozik látogatottsága erősen csökken, a fogyasztók a minőség helyett a kényelmet és az időbeli szabadságot választják.

A tévé tette lehetővé az élő közvetítéseket, a sportesemények közvetítése igen népszerűvé vált. Az élő közvetítés sokkal nagyobb technikai apparátust igényel (több kamera stb.), mivel nincs lehetőség az utómunkákra. Ugyanakkor az élőben közvetített futballmeccs bármikor megismételhető, visszanezhető a tévé műsorában. A színházi streaming előadás ettől nem sokban különbözik, hiszen a nézők is rögzíthetik a műsort és akárhányszor visszanezhetik.

A kerekasztal-beszélgetés visszatérő kérdése volt, hogy a járvány elmúltával, amikor a nézők visszatérhetnek a színházak nézőtereire, megmarad-e a streaming. Általános vélemény volt, hogy igen. Sokan úgy gondolják, hogy a közvetítések a nézőkkel teli előadásokon is lehetővé válnak. Úgy vélem, az új műfaj sajátossága a film- vagy tévészerű felvételekben van, amelyek zavartalan felvételi körülményeket kívánnak, mind a színpadon, mind a nézőtérén, tehát a későbbiekben is nézők nélkül fogják rögzíteni a kamerákhoz átrendezett, bevilágított előadásokat. A színházaknak sem lesz érdekük az új bemutatásokat rögtön közzétenni a világhálón.

A streaming – sok előnye ellenére – soha nem fogja tudni pótolni az igazi színházi élményt, amire fel kell készülni, el kell menni a színházba, hogy átélhessük színész és néző közvetlen, interaktív kapcsolatának élményét, az igazi katarzisz elengedhetetlen feltételét. Reménykedjünk, hogy erre hamarosan ismét lehetőségünk lesz!

Szabó-Jilek Iván

Színpad
Előadóművészetek technikája

XVII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2021. JANUÁR

MAGYAR
SZÍNHÁZTECHNIKAI
SZÖVETSÉG

A Magyar Színháztechnikai Szövetség
szaklapja
HU ISSN 1786-6995

Megjelenik:

negyedévente

(március, június, szeptember, december hónap)

Kiadja:

a Magyar Színháztechnikai Szövetség
(1138 Budapest, Madarász Viktor u. 43. fsz., www.msztz.hu)
megbízásából a Szabó-Jilek Kft.

Felelős kiadó:

Lakatos Gergely, az MSZTSZ elnöke.

Főszerkesztő:

Szabó-Jilek Iván
szinpad@msztz.hu

Szerkesztik:

Götz Eszter, Kárpáti Imre, Simon Ottó, Vankó Dániel,
Vágó Gábor és még többen

Szerkesztőség:

Magyar Színháztechnikai Szövetség titkársága
1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fsz.
Tel./fax: 329-0841

Korrektor:

Papp Hajnalka és Götz Eszter

Tördelőszerkesztő:

Lusztig Tibor

Mobil: 06-20-255-6160

E-mail: tibor.lusztig@gmail.com

Nyomdai munkák:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

Terjesztés:

előfizetéssel.

A Szövetség tagjai ingyen kapják.

Ár: 1155 Ft/példány

Előfizethető:

a szerkesztőség címén vagy a
www.msztz.hu honlapon lévő megrendelőlapon.

A 2020. évi teljes évfolyam ára 4200 Ft.

A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem örmünk meg
és nem küldünk vissza.

Szerkesztőségünk a hirdetések és PR-cikkek
tartalmáért nem vállal felelősséget.

A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi
a szerkesztőség véleményét.

ISSN 1786-6995 (nyomtatott)
ISSN 2732-0073 (online)

Címlapon:

Rossini gála közvetítése a Műpában
Fotó: Nagy Attila

Lapunkat rendszeresen
szemléli a megújult

www.observer.hu

MAGYAR
MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Nemzeti Kulturális Alap